

OBSAH

I. ÚVOD	11
II. HISTORIE BOTANIKY (S. HEJNÝ)	13
1. PŘEHLED ROSTLINNÝCH SOUSTAV A NÁZORŮ NA VÝVOJ ROSTLIN	14
2. NOVÉ NÁZORY, METODY A VYNÁLEZY V BOTANICE	17
3. VZNIK NOVÝCH ODVĚTVÍ BOTANIKY	17
4. BOTANIKA V ČESKÝCH ZEMÍCH	19
III. ZEMĚDĚLSKÁ BOTANIKA (S. HEJNÝ)	24
1. OBECNÉ PRÁCE O ZEMĚDĚLSTVÍ A PŮVODU KULTURNÍCH ROSTLIN	24
2. HISTORICKÉ POZNÁMKY K ZEMĚDĚLSKÉ BOTANICE V ČR	25
3. UČEBNICE A KOMPENDIA ZEMĚDĚLSKÉ BOTANIKY	25
4. PŘEHLED NĚKTERÝCH NAŠICH BOTANIKŮ S VÝRAZNÝM VZTAHEM K ZEMĚDĚLSTVÍ	26
IV. SYSTEMATICKÉ JEDNOTKY V BOTANICE (E. PECHAROVÁ)	28
1. DEFINICE DRUHU	28
2. PŘEHLED SYSTEMATICKÝCH JEDNOTEK	28
V. CÉVNATÉ ROSTLINY (E. PECHAROVÁ)	29
VI. HISTOLOGIE CÉVNATÝCH ROSTLIN (E. PECHAROVÁ)	30
1. ROZDĚLENÍ PLETIV PODLE VZNIKU	33
2. ROZDĚLENÍ PLETIV PODLE FYZIOLOGICKÉHO VĚKU	33
A. Dělivá pletiva	34
B. Trvalá pletiva	34
a) parenchym	35
b) prosenchym	35
c) kolenchym	35
d) sklerenchym	35
3. SOUSTAVY ROSTLINNÝCH PLETIV	35
A. Soustava krycích pletiv	36
a) pokožka (epidermis)	36

b) podkožka (hypodermis)	37
c) druhotné krycí pletivo (periderm)	38
B. Soustava vodivých a zpevňovacích pletiv	38
B. 1. pletiva zpevňovací	38
B. 2. vodivá pletiva	39
a) cévní svazek	39
b) dřevní část cévního svazku – xylém	40
b. 1. cévy (tracheje)	40
b. 2. cévice (tracheidy)	40
b. 3. dřevní parenchym	40
b. 4. libriformní vlákna	41
c) lýková část cévního svazku – floém	41
c. 1. sítkovice	41
c. 2. lýkový parenchym	41
c. 3. sklerenchymatická lýková vlákna	42
d) typy cévních svazků	43
d. 1. koncentrické cévní svazky	43
d. 2. radiální cévní svazky	43
d. 3. kolaterální cévní svazky	43
d. 4. bikolaterální cévní svazky	44
C. Soustava základních pletiv	44
a) asimilační pletivo	44
b) zásobní pletivo	44
c) idioblasty	44
d) mléčnice	44
e) vyplňovací pletivo	45
VII. ZÁKLADY ORGANOLOGIE VYŠŠÍCH ROSTLIN (E. PECHAROVÁ)	46
VII. A. ORGÁNY VEGETATIVNÍ	47
1. KOŘEN	47
A. Fylogeneze kořene	47
B. Ontogeneze kořene	48
C. Primární stavba kořene	50
a) krycí komplex kořene	50
b) korový komplex kořene	51
c) vodivý komplex kořene	51
D. Druhotné tloušťnutí kořene	52
E. Metamorfózy kořene	52
F. Hospodářský význam kořene	56
2. STONEK	56
A. Typy stonku	56
B. Fylogenetický původ stonku	57

C. Ontogeneze a vnější stavba stonku	58
D. Větvění stonku	59
E. Pupy	59
F. Vnitřní stavba stonku	61
a) primární stavba stonku	61
b) sekundární stavba stonku	61
c) dřevo	62
G. Metamorfózy stonku	65
H. Hospodářský význam stonku	67
3. LIST	67
A. Fylogeneze listu	67
a) postavení listů na stoncích (fylotaxie)	68
b) opadavost listů a vředyzelená povaha dřevin	69
B. Morfologie listu	69
a) řapík	70
b) palisty	70
c) listová pochva	70
d) listová čepel	71
C. Vnitřní stavba listu	73
D. Listová vernace	74
E. Typy listů (listové formace)	75
a) dělohy	75
b) šupiny	75
c) lupenité listy	75
d) listeny	76
e) listence	76
f) květ	76
F. Metamorfózy listu	76
4. CHLUPOVITÉ ÚTVARY	78
A. Trichomy	78
B. Emergence	79
VII. B. ORGÁNY GENERATIVNÍ A ROZMNOŽOVÁNÍ VYŠŠÍCH ROSTLIN	80
1. ROZMNOŽOVÁNÍ ROSTLIN	80
A. Vegetativní rozmnožování	80
a) dělení	80
b) fragmentace	80
c) rozmnožovací tělíska	80
d) pacibulky	81
e) hřížení, očkování, roubování	81
B. Nepohlavní rozmnožování	81

C. Pohlavní rozmnožování	81
a) redukce pohlavní generace ve fylogenezi	82
b) gametofytní vývojová větev vyšších rostlin	82
c) střídání generací u mechorostů	82
d) sporofytní vývojová větev vyšších rostlin	83
e) střídání generací u kaprad'orostů	84
f) pohlavní rozmnožování a střídání generací u nahosemenných rostlin	84
g) pohlavní rozmnožování a střídání generací u krytosemenných rostlin	86
2. EVOLUCE KVĚTU	86
A. Pseudanthiová teorie	86
B. Euanthiová teorie	87
a) evoluce mikrosporofylu	88
b) evoluce megasporofylu	88
3. KVĚT	90
A. Květní lůžko	90
B. Zakládání květních částí	91
C. Květní obaly	91
D. Kalich	92
E. Koruna	92
F. Pohlavní orgány	93
a) tyčinka	93
b) plodolisty	95
c) vznik a vývoj vajíčka	96
d) vývoj a organizace zárodečného vaku	97
e) pohlavnost květu	97
f) květní stavba, vzorec, diagram	98
f. 1. květní diagram	98
f. 2. květní vzorec	99
4. KVĚTENSTVÍ	100
A. Hroznovitá květenství (racemózní)	101
B. Vrcholičnatá květenství (cymózní)	103
5. ROZMNOŽOVÁNÍ SEMENNÝCH ROSTLIN	106
A. Opylení	106
B. Ekologie květu	106
a) autogamie, allogamie	107
b) zprostředkování opylení	107
c) anemogamie	107
d) zoidiogamie	108
C. Oplození	109
6. SEMENO A PLOD KRYTOSEMENNÝCH ROSTLIN	110
A. Vývoj a stavba semene	110

a) zárodek	112
b) klíčení semen	114
c) dormance	114
B. Vývoj a stavba plodu	115
a) pravé plody	116
a. 1. suché, nepukavé	116
a. 2. suché, pukavé	117
a. 3. suché, poltivé	118
a. 4. dužnaté	118
b) nepravé plody	119
7. ROZŠÍŘOVÁNÍ DIASPOR	120
A. Anemochorie	121
B. Hydrochorie	122
C. Zoochorie	122
D. Antropochorie	123
E. Autochorie	124
8. HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KVĚTŮ, PLODŮ A SEMEN	125
VIII. ROZŠÍŘENÍ ROSTLIN – CHOROLOGIE (E. PECHAROVÁ)	126
IX. FLORISTICKÉ OBLASTI ZEMĚKOULE A PŮVODNÍ STŘEDISKA KULTURNÍCH ROSTLIN (S. HEJNÝ)	129
1. HOLARKTICKÁ ŘÍŠE	130
A. Boreální podříše	130
a) Cirkumpolární oblast	131
Původní kulturní druhy západní, střední a severní Evropy	131
Původní kulturní druhy východní (rovinné) Evropy	132
Původní kulturní druhy Sibíře	132
b) Východoasijská oblast	133
Původní kulturní druhy východní Asie	134
c) Atlanticko-severoamerická oblast	136
Původní kulturní druhy Severní Ameriky	136
B. Středozezemní podříše (Paleomediterránní, Tethys)	137
a) Makaronéská oblast	138
b) Středomořská oblast	138
Původní kulturní druhy starého Egypta	139
c) Saharo-arabská oblast	140
d) Íránsko-turanská oblast	140
Původní kulturní druhy přední Asie	141
Původní kulturní druhy jihozápadu Střední Asie	142
C. Sonorská podříše	143
a) Sonorská oblast	143

2. PALEOTROPICKÁ ŘÍŠE	144
A. Africká podříše	144
Původní kulturní africké druhy	144
B. Madagaskarská podříše	146
C. Indomalajská podříše	147
a) Indická oblas	147
b) Indonéská oblast	148
c) Malajská oblast	148
Původní kulturní druhy jižní Asie	149
D. Polynéská podříše	149
a) Polynéská oblast	149
b) Havajská oblast	149
E. Novokaledonská podříše	150
3. NEOTROPICKÁ ŘÍŠE	150
A. Karibská oblast	151
Původní kulturní druhy Střední Ameriky	151
B. Oblast Guyanské vysočiny	152
C. Amazonská oblast	152
D. Brazilská oblast	153
E. Andská oblast	153
Původní kulturní druhy Jižní Ameriky	154
4. KAPSKÁ ŘÍŠE	155
A. Kapská oblast	155
5. AUSTRALSKÁ ŘÍŠE	156
A. Severo-východoaustralská oblast	156
B. Jiho-západoaustralská oblast	157
C. Oblast centrální Austrálie	157
Původní kulturní druhy Austrálie	157
6. ŘÍŠE HOLANTARKTICKÁ	157
X. GENOFOND KULTURNÍCH ROSTLIN (S. HEJNÝ)	159
1. GENETICKÁ CENTRA VZNIKU KULTURNÍCH ROSTLIN	160
2. PŮVOD KULTURNÍCH ROSTLIN	162
A. Genetický drift	166
B. Vavilovská teorie gencenter	166
C. Genofond kulturních rostlin v českých zemích	168
LITERATURA	172
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	175